

Til
Undervisningsministeriet
Den internationale enhed
Att.: Claes Hagn-Meincke
Vester Voldgade 123
1552 København K

Boulevard du Roi Albert II,
5, 9ème étage
B-1210 Bruxelles

Tél +32 2 224 06 70
Fax +32 2 224 06 71

E-mail: dli@dlint.org
Hjemmeside: www.dlint.org

Bruxelles, d. 12. juni 2008

Høring om revision af det europæiske arbejdsprogram for "Uddannelse og Erhvervsuddannelse 2010"

Undervisningsministeriet sendte d. 4. juni 2008 et udkast til svar på Kommissionens høringsmateriale vedr. "Objectives of Education and Training 2010" til høring hos EU-specialudvalget. Nedenstående er DLI's kommentarer til Kommissionens høringsmateriale og Undervisningsministeriets udkast til svar.

Indledning

Lissabonstrategiens målsætning om, at Europa inden år 2010 skal være den mest "konkurrencedygtige og dynamiske videnbaserede økonomi i verden", har betydet, at EU's uddannelsespolitik er tæt bundet op på EU's beskæftigelses- og arbejdsmarkedspolitiske målsætninger. DLI konstaterede i forbindelse med vedtagelsen af Lissabonstrategiens anden cyklus (2008-2010), at kravet om uddannelsessystemernes tilpasning til arbejdsmarkedets behov er blevet endnu tydeligere i de senere revisioner af strategien – især hvad angår erhvervs- og universitetsuddannelserne. DLI finder derfor, at den største udfordring for det uddannelsespolitiske samarbejde i EU bliver at finde en balance mellem uddannelse for livet og uddannelse som redskab til at nå vækststrategiens målsætninger. Set i dette perspektiv er målet om "employability" en alt for snæver tilgang. Det er derfor vigtigt at fx alle otte nøglekompetencer vægtes lige i arbejdet de næste 5-10 år.

Kommissionen v/ DG Uddannelse og Kultur har sammen med høringsmaterialet i form af spørgeskema udarbejdet et baggrundspapir "Preparation of an updated strategic framework for European co-operation in education and training". Nogle af forslagene fra dette papir indgår ikke i spørgeskemaet, men de kræver alligevel, efter DLI's opfattelse, en kommentar.

Kommissionen foreslår som de nye overordnede strategiske mål for det fornyede arbejdsprogram: (1) konkurrenceevne eller konkurrencedygtighed, (2) lighed og (3) bæredygtighed.

DLI mener, at det vil være i strid med dansk uddannelsespolitisk tænkning at indføre begrebet "konkurrenceevne" eller "konkurrencedygtighed" som strategisk mål for uddannelsessystemerne. De europæiske lærerorganisationers samarbejdsorganisation ETUCE skriver i sit hørings svar til Kom-

DLI repræsenterer:

- BUPL
- Danmarks Lærerforening
- Dansk Magisterforening
- Dansk Teknisk Lærerforbund
- Danske Produktionshøjskolars Lærerforening
- Efterskolernes Lærerforening
- Formidlerne
- Frie Grundskolars Lærerforening
- Gymnasieskolernes Lærerforening
- Handelsskolernes Lærerforening
- Københavns Lærerforening
- Landsforbundet af Voksen og Ungdomsundervisere
- Socialpædagogernes Landsforbund
- Speciallærerforeningen af 1981

missionen, at *“Competitiveness” is not a goal for the education systems themselves; a society can achieve competitiveness if its education system is of a high quality and secures a high attainment level and high performance level of the population. But the role and purpose of the education systems is much broader than the term competitiveness entails; a broadness which is much better encapsulated by the notion of “quality education”.*¹ DLI er fuldstændig enig med ETUCE i disse betragtninger og anbefaler, at Danmark arbejder for, at de nuværende tre strategiske mål: Kvalitet, åbenhed og adgang bevares.

I et andet baggrundspapir *“European Education and Training Systems in The Second Decenium of the Lisbon Strategy”* udsendt af Kommissionen v/ DG Uddannelse og Kultur stadfæstes livslang læring som en overordnet referenceramme for det fornyede arbejdsprogram. DLI kan naturligvis tilslutte sig dette udgangspunkt og understreger, at det i den sammenhæng er vigtigt, at der udpeges strategiske mål, som rækker hen over alle uddannelsessektorer. Men den diskussion, papiret introducerer, om hvorvidt, det bedre kan betale sig at investere i førskoleområdet end voksenuddannelse, finder DLI helt nytteløs. Investering i tidlig barndom er en fremtidssikring, hvor ”afkastet” først kommer om 20-30 år, hvorimod investering i voksenuddannelse og second chance projekter giver umiddelbart ”afkast” og bidrager samtidig til at hindre social udstødelse. DLI mener, at Danmark i sit høringssvar til Kommissionen bør anføre, at en forudsætning for, at Europa kan bevare sin konkurrenceevne, er, at der investeres i alle former for uddannelse inden for hele uddannelsesspektret. Målet for investeringer i forskning og udvikling på 3 % af BNP (1 % fra offentlige investeringer og 2 % fra private investeringer) er langt fra opfyldt på EU-niveau, på trods af at målet set i et globalt perspektiv er sat for lavt.

Kommentarer til de enkelte punkter i Undervisningsministeriets udkast til høringssvar

Overordnet set er DLI enig i størstedelen af Undervisningsministeriets udkast til svar. DLI kommenterer derfor ikke på alle punkterne i Kommissionens spørgeskema/ministeriets besvarelse.

Punkt 1, 2 og 3:

DLI er enig i Ministeriets vægtning af social samhørighed, demokratiske kompetencer, kvalitet, mobilitet, lighed og adgang for alle i og til uddannelsessystemerne.

DLI kan også tilslutte sig en fastholdelse af den nuværende overordnede høje prioritering af innovation og kreativitet som centrale mål for udviklingen af såvel europæisk som national uddannelsespolitik for de næste 5-10 år.

DLI finder det særdeles positivt, at Ministeriet stadig anser de nuværende tre strategiske mål, kvalitet, adgang og åbenhed, som værende yderst relevante. (jf. bemærkningerne ovenfor)

¹ ETUCE statement on priorities for the new strategic framework for EU cooperation on education and training beyond 2010, May 2008, (s. 11)

DLI kan ligeledes tilslutte sig de under pkt. 3 nævnte forslag til nye strategiske mål for arbejdsprogrammet "Uddannelse og Erhvervsuddannelse 2010" som mulige fremtidige mål.

DLI finder dog Ministeriets tilslutning til et stærkere fokus på "output" betænkeligt, fordi det i dele af EU-bureaukratiet kunne blive tolket som et ønske om snæver styring af uddannelsessystemerne gennem en testkultur, som udelukkende er baseret på det umiddelbart målelige.

Punkt 4 og 5:

DLI anbefaler, at Danmark i sit høringssvar understreger betydningen af en bred tilgang til uddannelse med fokus på få men klare retningslinjer og mål for det fornyede arbejdsprogram. Det betyder, at målene om "social cohesion/democratic citizenship/equity" skal udmøntes i tydelige mål og benchmarks. DLI ønsker i den sammenhæng at understrege, at uddannelse i et moderne demokrati bør være et frit gode, der som en naturlig følge heraf ikke drives på markedsvilkår, men er underlagt politiske mål og politisk styring.

De tretten delmål

Punkt 5.a, 5.b, og 5.c:

DLI er stort set enig i Ministeriets vægtning af de tretten delmål for det fornyede arbejdsprogram. DLI har dog kommentarer til nogle enkelte af de tretten delmål.

Da alle delmål sigter mod omfattende reformer af hele uddannelsessystemet, mener DLI, at det overfor Kommissionen skal præciseres, at alle forslag til reformer på uddannelsesområdet i EU-samarbejdet bør hvile på anerkendt og gennearbejdet forskning således, at de mål og strategier, der udvikles, bygger på et solidt og validt grundlag. Hvis de ambitiøse Lissabonmål skal nås, er der ikke tid og råd til fejlslagne initiativer iværksat på basis af løse formodninger. DLI anbefaler derfor, at Kommissionen i det videre arbejde systematisk udnytter de store mængder af lødig forskning på uddannelsesområdet, som *allerede* foreligger, *før* der fremsættes forslag til reformer. DLI mener, at EU i langt højere grad selv bør forestå indsamling og behandling af data. Udvikling af præcise, pålidelige og *relevante* statistiske data er en klar forudsætning for, at sammenligninger medlemslandene imellem overhovedet giver mening

DLI mener, at det i sp. 5.a skal præciseres, at det er af afgørende betydning, at lærere/undervisere inddrages i arbejdet med ændring af læreruddannelsen. Tendensen i de politiske reformer på uddannelsesområdet er ifølge rapporten "*Those Who Can*", at: "*Political reforms such as the Government's accountability and choice agendas, have served, through an emphasis on testing and performance tables, to constrain teachers in what they can do and have undermined autonomy in some areas.*" DLI mener yderligere, at det skal præciseres, at professionel autonomi for såvel uddannelsesinstitutionerne som den enkelte underviser på *alle* niveauer gennem den livslange læring er en forudsætning for udvikling af et uddannelsessystem, der modsvarer videnssamfundets krav.

DLI støtter ønsket om en stigende rekruttering til naturvidenskabelige uddannelser (5a), men mener, at fokus bør være bredere. Alle bør besidde ”literacy” eller generelle kompetencer på det naturvidenskabelige område for at kunne deltage i samfundslivet.

Iværksætterevne fremhæves (5a) ofte som en væsentlig ”fremtidskvalifikation”. I denne sammenhæng er det ifølge DLI vigtigt, at ”*skills of entrepreneurship*” forstås i en bredere betydning end ”evne og lyst til at starte egen virksomhed”. At være handlingsorienteret og kunne og ville påtage sig ansvar, turde tage en risiko og tage initiativer er afgørende kompetencer i et demokratisk videnssamfund.

DLI er enig i, at flersprogethed er en vigtig faktor for det europæiske fællesskab, både i relation til den enkelte borgers personlige udvikling, arbejdssituation og mobilitet og i relation til Lissabonstrategiens mål om økonomisk vækst og social sammenhørighed.

DLI mener, at der er basis for at styrke det europæiske samarbejde på uddannelsesområdet (5a-3), *inden for rammerne* af den åbne koordinationsmetode (OMC). Men der er behov for en revurdering af rammerne for samarbejdet, således at mulighederne for reelt at lære af hinanden styrkes.

Indikatorer og benchmarks

Punkt 6, 6.a, 7 og 7.a:

Det er DLI's opfattelse, at indikatorer og benchmarks har været med til at skabe opmærksomhed om centrale uddannelsespolitiske problemstillinger. DLI ser ingen grund til at ændre de gældende benchmarks, som bl.a. pga. det eksplicite fokus på lighed stadig er relevante også i forhold til fremtidige prioriteringer og mål på uddannelsesområdet. Men DLI foreslår, at der etableres et nyt benchmark om integration af børn og unge med immigrantbaggrund i uddannelsessystemerne, herunder tilbud i den tidlige barndom.

DLI kan tilslutte sig Danmarks mål om, at 95 % af en årgang skal færdiggøre en ungdomsuddannelse og understreger, at det forudsætter, at der ikke sker en akademisering af alle ungdomsuddannelser. Erfaringerne viser, at en øget ”bogliggørelse” fører til frafald i stedet for at bidrage til at bekæmpe ulighed og social eksklusion.

DLI mener, at de 16 indikatorer har været nyttige redskaber i det interne samarbejde i EU men finder ikke, at de har været nyttige eller synlige i den danske uddannelsespolitiske debat.

Fælles rapport om implementeringen af arbejdsprogrammet ”Uddannelse og Erhvervsuddannelse 2010”

Punkt 8, 9, 10 og 11:

DLI har af flere omgange indgivet høringsvar til Undervisningsministeriet vedr. Danmarks bidrag til den fælles rapport om implementeringen af arbejdsprogrammet ”Uddannelse og Erhvervsuddannelse 2010” senest i

2007. I disse høringssvar har DLI understreget, at den danske rapport nærmere beskrev politiske hensigtserklæringer og forslag til initiativer, som ikke var ført ud i praksis end initiativer, der er udmøntet i konkret lovgivning. Fra vores europæiske samarbejde ved vi, at det samme forhold gør sig gældende i mange andre lande. På den baggrund har DLI ikke fundet rapporterne nyttige. Skal rapporterne få betydning som et uddannelsespolitisk værktøj, må medlemslandene være langt mere præcise og konkrete i deres afrapporteringer til Kommissionen.

Kommissionens meddelelser og henstillinger, og deres betydning i en national kontekst

Punkt 12:

DLI har valgt at udtale sig om tre af Kommissionens meddelelser: (1) *"Effektivitet og lige muligheder for alle i de europæiske uddannelsessystemer"*, (2) *"Nøglekompetencer for livslang læring"* og (3) *"Mobilisering af Europas intellektuelle ressourcer"* og *"Virkeliggørelse af universiteternes moderniseringsdagsorden for uddannelse, forskning og innovation"*.

Meddelelsen *"Effektivitet og lige muligheder for alle i de europæiske uddannelsessystemer"* har på et par punkter været dagsordensættende i forhold til samarbejdet i EU og i forhold til den hjemlige politikudvikling. DLI konstaterede med stor tilfredshed, at meddelelsen bragte den tidlige barndom ind i de uddannelsespolitiske prioriteringer. Det har været af stor betydning for fokus på området i EU sammenhæng.

DLI fandt det til gengæld overordentligt betænkeligt, at rapporten på uendeligt løst grundlag anbefalede brugerbetaling på de videregående uddannelser. DLI er imidlertid ikke i tvivl om, at bl.a. denne udmelding har bidraget til en afklaring af diskussionerne i Danmark.

Kommissionens henstilling om nøglekompetencer har, så vidt det kan vurderes, haft meget lidt betydning i en dansk kontekst. Der er fx meget ringe viden om nøglekompetencernes eksistens. Det er DLI's opfattelse, at et engagement i arbejdet kunne have bidraget til udviklingen i Danmark, bl.a. fordi der er mange muligheder for at hente inspiration i Kommissionens arbejde.

DLI er ikke i tvivl om, at Kommissionens meddelelse til Rådet og Europa-Parlamentet: *"Virkeliggørelse af universiteternes moderniseringsdagsorden for uddannelse, forskning og innovation"* har haft stor betydning for rækken af reformer på de højere uddannelser. DLI har i en række høringssvar til ministeriet understreget, at fx den stigende markedsgørelse af universiteternes forskning er ødelæggende for den frie forskning – og dermed på længere sigt for innovation og kreativitet.

Clusters, PLA-aktiviteter, arbejdsgrupper og netværk

Punkt 13, 14, 15 og 16:

Om arbejdet i Kommissionens Clusters og PLA-aktiviteter kan det kort konstateres, at arbejdet, der har fundet sted i arbejdsgrupperne, i mange henseender er såvel nyttigt som af høj kvalitet (især grupperne om lærerud-

dannelse og nøglekompetencer), men spredningseffekten er yderst ringe. Fx er arbejdet nærmest ukendt på alle niveauer i det danske uddannelsessystem.

Kommissionen har i sine meddelelser om organisering af arbejdet med ”Uddannelse og Erhvervsuddannelse 2010” igen og igen understreget betydningen af, at de sociale parter inddrages i arbejdet. I den endelige udgave af Ministerrådets og Kommissionens rapport står det bl.a. nævnt, at Danmark har en stærk tradition for at inddrage sociale parter m.fl. i udvikling af nationale strategier vedr. LLL. Kommissionen skriver, at dette langt fra er tilfældet i alle medlemslande, og beklager, at de sociale parter ikke inddrages i arbejdet i medlemslandene, og at det har negative konsekvenser for implementeringen af strategierne.

DLI kan derfor kun igen gentage, at Danmark i sit høringssvar understreger betydningen af, at de professionelle på alle niveauer inddrages i arbejdet, og at Kommissionen udarbejder forslag til og understøtter etableringen af følgestrukturer i de enkelte medlemslande.

Som en indledning til dette arbejde, bør man anbefale Kommissionen at iværksætte en egentlig evaluering af resultaterne af arbejdet i clusters.

DLI er enig i Undervisningsministeriets svar til punkt 15 og 16.

Konklusion

Punkt 17, 18 og 19:

DLI er enig i Undervisningsministeriets konklusioner på disse punkter. Hertil kan tilføjes, at netop fordi uddannelse er – og fortsat skal være – et suverænt nationalt anliggende, er inddragelse af alle interessenter helt fra beslutningsfasen af afgørende betydning for at opnå succes. Yderligere har OMC som konsekvens, at den demokratiske kontrol af politiske beslutninger er yderst ringe. Også dette taler for, at parterne inddrages i et langt tættere samarbejde i arbejdet i det næste tiår.

Med venlig hilsen

Birgitte Birkvad
DLI Bruxelles